

Глава 1

Божи дар

И те видяха в ръцете на принцесата, понесла стоически толкова много страдания и гонения, тяхното дете-крал, дар от небето в отговор на молитвите им.

Мадам Дьо Мотвил, “Спомени”

Първата жена в живота на крал Луи XIV - и вероятно най-важната - е неговата майка Ана Австрийска. Луи, първият ѝ син, се родил на 5 септември 1638 година. По това време кралицата на Франция била почти на трийсет и седем години*.

На тази възраст кралските особи обикновено очаквали внуци (Ана се омъжила на четиринайсет години). Кралицата останала бездетна цели двайсет и две години и признавала, че се страхува от анулиране на брака си, понеже според католическата доктрина липсата на деца била основателна причина за разтрогването му 1.

Тогава бившата испанска принцеса, дъщеря на Филип III, трябвало да се завърне в родината си или да стане гувернантка в така наречената Испанска Нидерландия (приблизително днешна Белгия), както постъпили с други принцеси в испанския двор, например с набожната Изабела Клара Евгения.

*Името, дадено ѝ от историята - Ана Австрийска - не е коректно, тъй като Ана никога не е посещавала тази страна. Наречена е така заради баща си, наследник на испанската линия на Хабсбургите.

Раждането на дете, и то от мъжки пол (според салически закон жените във Франция нямали право да наследяват бащите си), поставило кралицата-майка в качествено нова позиция. Вече не ставало дума само за ”чудото,

споходило я, когато никой вече не очаквал”, както пише официалният вестник “Газет дьо Франс” 2.

Осигуряването на дофин превръщало кралицата на Франция в социално и политически значима фигура - своеобразен парадокс за земите, където властвал салическият закон. Тази силна позиция произлизала от факта, че кралицата-майка би могла един ден да стане регент, ако съпругът почине преди синът да навърши пълнолетие, както станало с Мария Медичи, майката на Луи XIII, след като съпругът ѝ Анри IV умрял.

Тази възможност била предвидена още през 1612 година, при годеежа на Ана Австрийска с краля на Франция. Тогава настоящата кралица (Мария Медичи) била сравнена с луна за своя съпруг-слънце: “Както луната свети с отразената от слънцето светлина...” След смъртта на монарха “слънцето ще направлява пътя на луната и ще я удостои със светлината на залязващите си лъчи”. 3.

(По това време годениците били само на десет години). Четвърт век по-късно реалността вече не била така поетична. Луи XIII бил болнав и регентството през следващите тринайсет години (докато френският крал навърши пълнолетие) станало факт. Колко време щяло да мине, преди Ана, подобно на Мария Медичи, да поеме управлението на държавата под маската на святото майчинство?

Раждането на престолонаследника променило и династичната карта на Европа. Предполагаемият до този момент наследник на трона, братът на Луи XIII, Гастон, херцог на Орлеан, се уверил в пола на новороденото и разбрал, че трябва да се примири с действителността и да забрави за короната 4.

Но имало нещо още по-лошо. Гастон имал само дъщери, така че Орлеан също щял да мине в ръцете на племенника му.

От една страна, раждането на принца отнело надеждите на Гастон, но, от друга, го амбицирало и той започнал да работи усърдно за евентуален брак между Луи и една от дъщерите си. Първата от тях, Ан-Мари-Луиз дьо Монпенсиер, била най-богатата наследница във Франция по линия на майка си, която умира при раждането ѝ. Ан-Мари-Луиз веднага възприела идеята и не позволила единайсетгодишната разлика между нея и новородения Луи да попречи на мечтите ѝ за “моя малък съпруг”. Но много по-важно за бъдещето на Франция се оказало едно друго раждане в испанския кралски двор. Пет дни след като щастливата Ана дала живот на първия си син, нейната етърва, съпругата на Филип IV, родила принцеса.

Двете бебета били първи братовчеди (с едни и същи баба и дядо), тъй като френските сестра и брат сключили брак с испанските сестра и брат от кралски произход. Но за разлика от Франция в Испания било разрешено жените да наследяват трона (Ана Австрийска трябвало да се откаже от собствените си права върху трона, за да се омъжи за френския крал). Така че, съществувала теоретична възможност един ден инфантата Мария-Тереза (или нейните деца) да стане кралица на Испания. Имало и друга теоретична възможност, която не излизала от ума на Ана - Мария-Тереза да се омъжи за нейния Луи.

При създалите се обстоятелства не е трудно да разберем защо Луи бил наричан “Dieudonne” или божи дар. Чудодейната природа на неговото зачеване и раждане дълго време била обект на дискусии и спорове. Четирийсет години след събитието един немски дипломат ще обърне внимание на “невероятното появяване” на краля на бял свят 5.

Колко свръхестествено, неочаквано и благочестиво било това сдобиване с мъжка рожба за майката? Със сигурност през тези два века били произнесени много молитви, били организирани пътувания до манастири и свети места, с времето това допаднало толкова много на кралицата, че до края на живота ѝ нищо не могло да я развълнува толкова силно, както

някой манастир или свято място. В битката със стерилитета бил призован и Свети Леонардо, отшелник от шести век, чието посредничество между простосмъртните и Бог било обявено за чудодейно и много ефективно 6.

(Между другото, той бил закрилник на затворниците, а не била ли кралицата затворничка на собствената си безплодна утроба?)

Кралицата приближавала възраст, в която зачеването било малко вероятно. По онова време жените прецъфтявали много по-рано от мъжете: “Няма хубава жена след два века и две” гласи една популярна поговорка от шестнайсети век, да не говорим пък за жената над трийсет 7.

При тези обстоятелства на трийсет и шестия ѝ рожден ден на 22 септември 1637 година. - като се има предвид, че според тогавашните схващания жените на трийсет и пет приключват детеродна дейност - връзката на кралицата с нейния съпруг и приемната ѝ родина Франция вече имала достатъчно дълга и безрадостна история.

Сватбената церемония на двете хлапета била на 25 ноември 1615 г. в църквата “Света Екатерина”. Изглежда, бракът бил консумиран веднага, породили се всенародни надежди, но изведнъж вестниците замлъкнали за цели три години. Датата 25 януари 1619 г. явно била сметната за благоприятна и бил направен нов опит за увеличаване на кралското семейството, както отбелязва вестник “Меркюр франсез” (Въпросът бил от първостепенно значение за държавата), но не последвало никакво развитие. През 1620 година отново се появили слухове, че кралицата е бременна. Малко по-късно Луи XIII признал пред венецианския посланик, че неговата съпруга претърпяла “четири злополуки” 8.